

**Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка**

**Олена Шмирко
Тетяна Калинюк
Тетяна Боднарчук
Юлія Крецька**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА
ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
(НІМЕЦЬКА МОВА)**

**Кам'янець-Подільський
2021**

УДК 37.091.12:005.963.5:811.112.2

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
факультету іноземної філології
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана
Огієнка (протокол № 6 від 20 травня 2021 року)

Рецензенти:

Главацька О. І., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Крижановська О. А., вчитель німецької мови, заступник директора Кам'янець-Подільського НВК №3 у складі загальноосвітньої школи I-III ступенів та ліцею Хмельницької області

Методичні рекомендації з організації та проведення навчальної ознайомлювальної педагогічної практики (німецька мова) / укладачі Шмирко О. С., Калинюк Т. В., Боднарчук Т. В., Крецька Ю. А., Кам'янець-Подільський : ФОП Гордукова І. Є., 2021. 78 с. Текст укр. та нім. мовами.

Посібник містить завдання і методичні рекомендації до організації та проведення навчальної ознайомлювальної педагогічної практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)). Подана у посібнику інформація буде цікавою та корисною для майбутніх учителів німецької мови та допоможе сформувати у них професійні компетентності.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. НАВЧАЛЬНА ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ	
1. Мета і завдання практики	6
2. Характеристика баз практики здобувачів вищої освіти	7
3. Організаційно-змістові складові навчальної ознайомлювальної педагогічної практики	7
4. Звітна документація навчальної ознайомлювальної педагогічної практики	9
5. Обов'язки керівників практики та здобувачів вищої освіти	10
6. Правила техніки безпеки	12
7. Критерії оцінювання результатів проходження навчальної ознайомлювальної педагогічної практики	16
8. Методика оцінювання результатів навчальної ознайомлювальної педагогічної практики	17
9. Порядок підведення підсумків практики	18
10. Рекомендована література	19

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1. Підготовка до проходження навчальної ознайомлювальної педагогічної практики	21
2. Анкети для фіксації спостережень різних аспектів організації уроку німецької мови	26
3. Зразки фрагментів уроків	46
4. Виготовлення роздаткового матеріалу та унаочнення	50
5. Розробка тестів із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій	53
6. Індивідуальний дослідницький проєкт	56
7. Самооцінювання практики	68
8. Список використаних джерел	75

ВСТУП

Навчальна ознайомлювальна педагогічна практика здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька) є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх учителів. Тривалість практики – 4 тижні (3 курс, 6 семестр).

У процесі навчальної ознайомлювальної педагогічної практики здобувачам вищої освіти надається можливість спостерігати за індивідуальним стилем професійної діяльності досвідчених учителів, ознайомитися з календарно-тематичним та поурочним плануванням уроків німецької мови, формами, засобами, методами, технологіями організації навчально-виховної роботи в закладах загальної середньої освіти.

Навчальна ознайомлювальна педагогічна практика передбачає безперервність та послідовність професійного розвитку майбутніх учителів і є логічним продовженням їхньої професійної підготовки, що розпочинається навчальною психолого-педагогічною та завершується виробничою педагогічною практикою.

Практика систематизує та поглиблює знання про методiku навчання німецької мови, сприяє формуванню особистого стилю викладання, об'єктивної оцінки своїх можливостей, умінь застосовувати різноманітні методи та прийоми навчання, сучасні педагогічні технології, а також спонукає здобувачів вищої освіти до подальшої активності та самостійності в набутті професійних, перцептивних, проєктувальних, адаптивних, організаційних та пізнавальних умінь.

РОЗДІЛ І.

НАВЧАЛЬНА ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою навчальної ознайомлювальної педагогічної практики є оволодіння майбутніми вчителями німецької мови формами, засобами, методами, технологіями організації навчально-виховної роботи в закладах загальної середньої освіти, усвідомлення значимості одержаних у процесі теоретичної та практичної підготовки знань для розв'язання практичних завдань на уроці німецької мови, розвиток творчої ініціативи, особисте утвердження майбутніх педагогів у доцільності обрання професії вчителя німецької мови, формування у них мотивації подальшої навчальної діяльності.

Завдання практики:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з діяльністю закладу загальної середньої освіти;
- вивчення практичного досвіду роботи педагогічних працівників баз практики;
- створення умов для адаптації здобувачів вищої освіти до професійної діяльності;
- формування у здобувачів вищої освіти стійкого інтересу до професії вчителя;
- формування у здобувачів вищої освіти потреби набуття професійних знань і навичок;
- залучення здобувачів вищої освіти до безпосередньої практичної діяльності, формування у них професійних умінь і навичок, необхідних для успішного виконання навчально-виховної роботи та оволодіння ефективними методами навчання і виховання;

- оволодіння методикою розробки навчально-методичних матеріалів, що використовуються на уроках німецької мови;
- формування навичок творчого педагогічного та методичного пошуку, оволодіння ефективними інноваційними технологіями, формами і методами навчальної та виховної роботи з учнями;
- формування у здобувачів вищої освіти уміння проводити дослідницькі проєкти з використанням ефективних методів і методик навчання німецької мови;
- аналіз організації процесу навчання на уроці німецької мови.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА БАЗ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Базою навчальної ознайомлювальної педагогічної практики здобувачів вищої освіти є заклади загальної середньої освіти міста Кам'янця-Подільського, які володіють достатньою методичною базою для того, щоб забезпечити якісну підготовку фахівців за профілем, і, таким чином, відповідають програмним вимогам практики.

Для здійснення безпосереднього науково-методичного керівництва та консультування для кожного здобувача вищої освіти призначається досвідчений науково-педагогічний працівник кафедри німецької мови.

3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЗМІСТОВІ СКЛАДОВІ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Завдання навчальної ознайомлювальної педагогічної практики реалізуються у три етапи: 1-й – організаційний, 2-й – основний, 3-й – підсумковий.

На організаційному етапі навчальної ознайомлювальної педагогічної практики здобувач вищої освіти здійснює таку діяльність:

1. Бере участь у настановчій конференції в університеті, де одержує направлення для проходження практики, настанови щодо її організації.

2. Заповнює анкету «Очікування від практики» („Erwartungen an mein Schulpraktikum“).

3. Ознайомлюється зі шкільною документацією (класний журнал, розклад уроків, календарно-тематичний план учителя німецької мови, поурочні плани та ін.).

4. Знайомиться з класом.

5. Складає індивідуальний план роботи, узгоджує його з керівниками практики.

6. Обирає тему індивідуального дослідницького проєкту з німецької мови (РЕР).

7. Узгоджує з керівником практики від кафедри розклад консультацій.

На основному етапі навчальної ознайомлювальної педагогічної практики здобувач вищої освіти здійснює таку діяльність:

1. Відвідує та аналізує уроки вчителів німецької мови.

2. Фіксує результати спостережень різних аспектів організації навчального процесу, заповнюючи запропоновані анкети.

3. Розробляє фрагменти уроків.

4. Допомогає вчителю німецької мови у виготовленні роздаткового матеріалу та унаочнення.

5. Розробляє тести або завдання на уроки німецької мови із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

6. Допомогає вчителю у перевірці зошитів та письмових робіт.

7. Відвідує позакласні заходи, які проводять учителі німецької мови.

8. Готує матеріали до РЕР та проводить його.

На підсумковому етапі навчальної ознайомлювальної педагогічної практики здобувач вищої освіти виконує таку роботу:

1. Готує звітні матеріали з навчальної ознайомлювальної педагогічної практики: щоденник, звіт про проходження практики, фото- та відеоматеріали тощо.

2. Заповнює анкету «Як я оцінюю свою практику» („Reflexionsbogen zum Schulpraktikum“).

3. Здає звітну документацію керівникам практики для перевірки та оцінювання.

4. Бере участь у підсумковій конференції, де відбувається захист практики.

4. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1. Щоденник практики, в якому зафіксовано всі види виконаних практикантом робіт.

2. Анкети, де зафіксовано очікування та самооцінку проходження практики.

3. Анкети, де зафіксовано результати спостережень та аналіз різних аспектів організації навчального процесу.

4. 2 фрагменти уроку, розроблені та проведені здобувачем вищої освіти під керівництвом учителя.

5. Тести та завдання з німецької мови, які здобувач вищої освіти розробляв під час практики.

6. Матеріали індивідуального дослідницького проєкту (PEP).

7. Звіт про проходження практики з фото- та відеоматеріалами / презентація у Power Point.

Рекомендації до оформлення звітної документації

Звітна документація навчальної ознайомлювальної педагогічної практики має бути набрана на комп'ютері.

Оформлення звіту здобувача вищої освіти повинне відповідати таким вимогам:

- обсяг звіту складає довільну кількість (але не менше 2-х) сторінок комп'ютерного набору;
- текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 25 мм, правого – 10 мм;
- титульна сторінка оформлюється за встановленою формою.

Звіт повинен містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань програми практики.

Звітну документацію здають провідному фахівцеві навчального відділу з організації практики на факультеті іноземної філології у триденний термін після її завершення.

Час та місце проведення підсумкової конференції (захист практики) оголошується додатково.

5. ОBOB'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Керівник практики від факультету:

- контролює кількість здобувачів вищої освіти, які проходять практику;
- до початку практики проводить із здобувачами вищої освіти інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за місцями практики;
- бере участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових конференціях з питань організації практики;
- контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;

- контролює виконання програми практики та дотримання термінів її проведення;
- контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;

Керівник практики від кафедри:

- надає методичну допомогу здобувачам під час проходження практики, перевіряє робочу документацію;
- надає консультації, методичну допомогу здобувачам при підготовці до проведення занять, відвідує, оцінює та аналізує їх;
- проводить консультації з опрацювання зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує здобувачів вищої освіти про порядок подання звітів про практику та їх захисту;
- перевіряє звітну документацію здобувачів вищої освіти, оцінює результати проходження практики;
- приймає звіти з практики (у складі комісії);
- готує звіт про проведення навчальної ознайомлювальної педагогічної практики.

Керівник практики від бази практики:

- здійснює загальне керівництво практикою, несе особисту відповідальність за проведення практики;
- розподіляє здобувачів за робочими місцями відповідно до графіку проходження практики, забезпечує ефективність її проходження;
- забезпечує проведення інструктажу з охорони праці, протипожежної безпеки на підприємстві та на робочому місці під час виконання певних видів робіт;
- ознайомлює здобувачів із організацією робіт на робочому місці;
- забезпечує виконання графіків проходження практики в структурних підрозділах підприємства, організації, установи;

- забезпечує і контролює дотримання здобувачами-практикантами правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- створює необхідні умови для оволодіння здобувачами-практикантами сучасними технологіями та методами організації праці, сприяє підбору матеріалу для виконання дослідницької роботи;
- оцінює якість проходження практики здобувачами вищої освіти, складає на них характеристику з відображенням виконання програми практики.

Обов'язки здобувачів вищої освіти під час проходження практики:

- до початку практики пройти в Університеті інструктаж з охорони праці;
- до початку практики одержати від керівника практики від факультету направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник) та консультації щодо оформлення необхідних документів;
  - своєчасно прибути на базу практики;
  - якісно та у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики;
  - вивчити та суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;
  - відповідати за виконану роботу та її результати;
  - вести щоденник практики;
  - своєчасно виконати програму практики, подати звіт та захистити його у визначені терміни.

6. ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ

Вчитель німецької мови з метою дотримання вимог охорони праці повинен:

- знати і належним чином виконувати свої посадові обов'язки, інструкції з охорони праці, охорони життя і здоров'я учнів;

- забезпечувати режим дотримання норм і правил з охорони праці під час організації навчання учнів;
- мати чітке уявлення про небезпечні і шкідливі фактори, пов'язані з виконанням робіт і знати основні способи захисту від їх впливу;
- пройти вступний інструктаж і первинний інструктаж на робочому місці;
- керуватися в роботі правилами внутрішнього трудового розпорядку навчального закладу;
- дотримуватися режиму праці та відпочинку, який визначається графіком роботи;
- дбати про особисту безпеку і особисте здоров'я, а також про безпеку учнів у процесі виконання роботи або під час знаходження на території навчального закладу;
- дотримуватися правил особистої гігієни;
- при пересуванні по території і в приміщеннях користуватися тільки встановленими проходами;
- знати вимоги електро- і пожежобезпеки і вміти користуватися засобами пожежогасіння;
- вміти надавати домедичну допомогу потерпілому;
- виконувати режими праці та відпочинку, встановлені в закладі вищої освіти;
- оперативно повідомляти про всі несправності обладнання, виявлені в процесі роботи, про ситуацію, що загрожує життю і здоров'ю людей, про кожен нещасний випадок або про погіршення свого здоров'я;
- знати номери телефонів виклику екстрених служб (пожежної охорони, швидкої медичної допомоги і т. д.).

Під час виконання посадових обов'язків вчителем німецької мови можуть мати місце наступні шкідливі та безпечні фактори:

- недостатнє освітлення робочої зони;
- зорове стомлення при тривалій роботі з документами, зошитами;

- ураження електричним струмом при дотику до струмоведучих частин електрообладнання та електроприладів з порушеною ізоляцією;

- опіки при роботі з нагрівальними приладами;
- підвищена психоемоційна напруга;
- значне голосове навантаження;
- статичне навантаження при незначному загальному м'язовому руховому навантаженні;
- пожежонебезпека;
- висока щільність епідемічних контактів;
- травми і падіння.

Вчитель повинен забезпечити умови для проведення занять у навчальному кабінеті і несе особисту відповідальність за порушення правил безпеки, вимог охорони праці і санітарно-гігієнічних правил. Педагог зобов'язаний дотримуватися протипожежного режиму в освітній установі, правил пожежної безпеки, знати місця розташування первинних засобів пожежогасіння, а також порядок дій при виникненні пожежі або іншої надзвичайної ситуації, напрямок евакуації, вміти користуватися первинними засобами пожежогасіння.

У навчальному кабінеті з іноземної мови не допускається знаходження та використання легкозаймистих пожежонебезпечних предметів чи речовин, а також забороняється використання джерел відкритого вогню, обігрівачів, електричних чайників, кип'ятильників, несертифікованих подовжувачів та саморобних пристроїв.

Не допускається виконувати роботу, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних речовин, психотропних, токсичних або інших одурманюючих речовин, а також розпивати спиртні напої, вживати наркотичні засоби, психотропні, токсичні чи інші одурманюючі речовини на робочому місці або на території навчального закладу.

Педагогічний працівник повинен пройти навчання і мати навички надання першої домедичної допомоги постраждалим.

При роботі необхідно дотримуватися наступних заходів безпеки від ураження електричним струмом:

- не торкатися до відкритих і неогороджених струмоведучих частин електроприладів, комп'ютерного обладнання та оргтехніки, до оголених або з пошкодженою ізоляцією проводів;
- не включати в електромережу і не відключати прилади мокрими і вологими руками;
- дотримуватися послідовності включення і виключення приладів, не порушувати технологічні процеси;
- не залишати включені в електромережу прилади без нагляду, включаючи ТЗН, персональний комп'ютер та іншу оргтехніку;
- не пересувати включені в електричну мережу прилади, включаючи ТЗН, персональний комп'ютер та іншу оргтехніку;
- не складати на електроприлади папір, речі та інші предмети;
- не проводити вимикання пристроїв ривком за шнур живлення;
- не намагатися виконати ремонт включеного в мережу електрообладнання;
- не згинати і не затискувати електричні з'єднувальні кабелі, дроти (шнури).

Дотримання правил поведінки в аварійних ситуаціях

Не допускається приступати до виконання роботи у разі поганого самопочуття або раптової хвороби.

У разі отримання травми вчитель іноземної мови зобов'язаний припинити роботу, покликати на допомогу, скористатися аптечкою першої допомоги і звернутися до медичного пункту. При отриманні травми іншим працівником необхідно надати йому першу домедичну допомогу. За необхідності, викликати швидку медичну допомогу за телефоном 103 і повідомити про факт травмування. Забезпечити до початку розслідування збереження обстановки на місці події, а якщо це неможливо (існує загроза життю і здоров'ю оточуючих) –

фіксування обстановки шляхом складання схеми, протоколу, фотографування або іншим методом.

У разі появи задимлення або загорання негайно припинити роботу, відключити у щитку відповідне електрообладнання, евакуювати дітей з кабінету до безпечного місця, сповістити голосом про пожежу і вручну задіяти автоматичну пожежну сигналізацію, викликати пожежну охорону за телефоном 101, повідомити про це адміністрацію навчального закладу. За відсутності явної загрози життю вжити заходів до ліквідації пожежі за допомогою первинних засобів пожежогасіння.

При використанні вогнегасників не можна направляти в бік людей струмінь вуглекислоти і порошку. При користуванні вуглекислотним вогнегасником, щоб уникнути обмороження, не братися рукою за розтруб вогнегасника. При загоранні електроустаткування для його гасіння слід застосовувати тільки вуглекислотні або порошкові вогнегасники.

У разі загрози або виникнення осередку небезпечного впливу техногенного характеру, слід керуватися відповідними інструкціями про порядок дій та Планом евакуації.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

- 1. Ступінь та якість виконання завдань практики.**
- 2. Якість оформлення звітної документації.**
- 3. Результати захисту практики перед комісією.**

Загальна оцінка практики

На оцінку **A (90-100 балів)**, **ВІДМІННО**, заслуговує здобувач вищої освіти, який виконав усі завдання практики, змістовно та охайно оформив усю звітну документацію, вчасно здав її керівникові, відмінно захистив практику перед комісією.

На оцінки **В (82-89 балів)** та **С (75-81 бал)**, **ДОБРЕ**, заслуговує здобувач вищої освіти, який виконав усі завдання практики, проте отримав певні зауваження від керівників практики, змістовно та охайно оформив усю звітну документацію (з незначними помилками), вчасно здав її керівникові, добре захистив практику перед комісією.

Оцінки **Д (67-74 бали)** та **Е (60-66 балів)**, **ЗАДОВІЛЬНО**, виставляються здобувачеві вищої освіти, який виконав програму практики, проте отримав суттєві зауваження від керівників практики, оформив звітну документацію (із численними помилками), вчасно здав її керівникові, задовільно захистив звіт перед комісією.

Оцінка **FX (35-59 балів)**, **НЕЗАДОВІЛЬНО**, ставиться здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (хвороба, сімейні обставини тощо), або набрав за результатами діяльності менше ніж 60 балів з причин, що не залежали або частково залежали від нього. За рішенням комісії із захисту, практика здобувачеві вищої освіти може бути продовжена (але на термін, що вкладається у поточний семестр).

Оцінка **F (менше ніж 34 бали)**, **НЕЗАДОВІЛЬНО**, виставляється здобувачеві вищої освіти, який без поважних причин не виконав програму практики; не підготував усієї належної документації; не захищав або дуже погано захищав свій звіт перед комісією.

8. МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Оцінка за проходження навчальної ознайомлювальної педагогічної практики є комплексною. Максимальна кількість балів за результатами навчальної ознайомлювальної педагогічної практики – **100 балів**. Оцінювання виконання кожного завдання відбувається за 12-бальною шкалою, які згодом переводяться за

формулою у відповідну кількість балів, яка визначена даною робочою програмою, зокрема:

1. Розроблені фрагменти уроків – 20 балів;
2. Фіксація спостережень за організацією уроку німецької мови в анкетах та їх аналіз – 20 балів;
3. Розроблені тести / завдання з німецької мови – 10 балів;
4. РЕР – 35 балів;
5. Звіт про практику – 10 балів;
6. Захист практики – 5 балів.

9. ПОРЯДОК ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики. Формою звітності за практику є письмовий звіт. Письмовий звіт та інші документи практики (щоденник тощо) подаються на перевірку керівникові практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт подається до захисту у друкованому вигляді.

Щоденник практики — основний документ, що відображає поточну діяльність здобувача вищої освіти, етапи виконання завдань. Щоденник є частиною звіту про проходження практики.

Звітні матеріали навчальної ознайомлювальної педагогічної практики здобувачів вищої освіти (щоденник, звіт тощо) зберігаються в кабінеті практики на факультеті.

Звіт з практики захищається здобувачем вищої освіти перед комісією, призначеною керівником практики від факультету. Комісія оцінює результати практики здобувачів вищої освіти у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів вищої освіти на базах практики в останні дні її проходження, або в Університеті впродовж двох тижнів навчальних занять після завершення практики.

Підведення підсумків практики відбувається відповідно до вимог, передбачених робочою програмою практики. Місце, час і форма приймання заліку з практики визначається деканатом факультету і доводиться до відома здобувачів та керівників практик.

Загальна оцінка за практику вноситься в відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, в залікову книжку/індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти за підписом голови комісії та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового семестрового контролю.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надане право на проходження практики в інший термін за визначених умов.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Крецька Ю. А. Методичні рекомендації щодо організації процесу адаптації майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності засобами діяльності профілюючих кафедр. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2014. 76 с.

2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурно-логічних схемах і таблицях : навчальний посібник / укл. С. Ю. Ніколаєва, С. В. Гапонова та ін. К.: Ленвіт, 2004. 208 с.

3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.

4. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / О. Б. Бігич,

Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за ред. С. Ю. Ніколасвої. К.: Ленвіт, 2011. 334 с.

5. Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителя німецької мови (видання 3-є, перероблене) / укл. Т. В. Боднарчук. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2016. 96 с.

6. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 30 травня 2018 р., протокол № 5. Введено в дію наказом ректора від 30.08.2018 р. № 62-ОД.

7. Шмирко О. С. Методичні рекомендації щодо забезпечення професійного розвитку майбутніх учителів іноземної мови засобами професійного спрямування навчальних занять з фаху. м. Кам'янець-Подільський : «Каліграф», 2015. 44 с.

8. Schmyrko O. Materialien für die Berufspraxis. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Каліграф», 2017. 82 с.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1. ПІДГОТОВКА ДО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Wir stellen einige Materialien für Praktikumsvorbereitung dar, davon sind kreative Methoden, die bei der Vorbereitung des Praktikums helfen können.

PRAKTIKUMSVORBEREITUNG

Meine Stimmungs-, Wetterlage

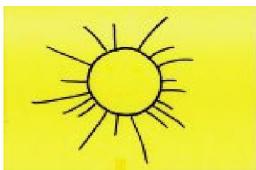
Diese Methode eignet sich zur Vorbereitung und Auswertung des Praktikums.

Skizzen verschiedener Wetterlagen werden auf farbig passende Pappe gezeichnet (z. B. Sonne: gelb; Regen: blau; Nebel: grau) und an die Tafel geklebt.

Die Studierenden notieren ihre Gedanken vor, bzw. nach dem Praktikum auf Papierstreifen, versehen diese auf der Rückseite mit ihrem Namenskürzel und stellen sich entweder zu „ihrem“ Plakat oder kleben es zu der passenden Wetterlage.

Zur leichteren Fixierung kann man ein Foto machen, das nach dem Praktikum als Grundlage für die Auswertung dient: Wie ist die Stimmung nach dem Praktikum? Welches sind die Ursachen für diese Veränderungen?

Wenn ich an das Praktikum denke, denke ich an:

Worauf freue ich mich:

Was ist mir unklar? Wo fürchte ich Konflikte?

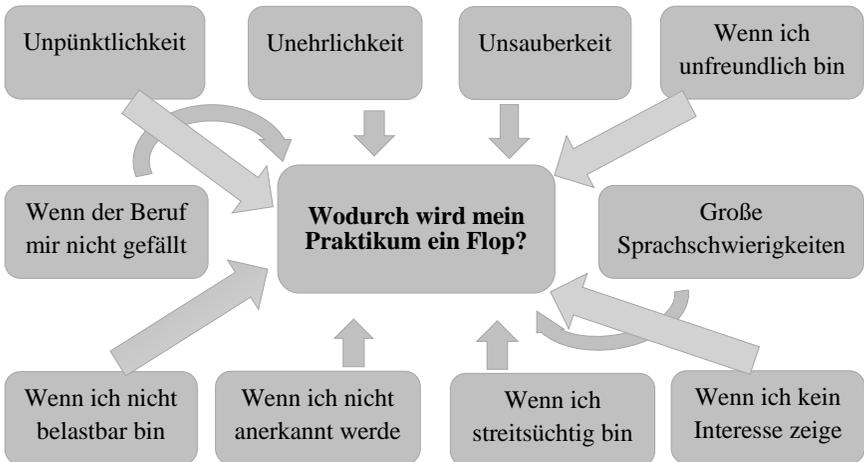
Kopfstandmethode

Dabei handelt es sich um eine Umkehrmethode:

Ziel der Kopfstandmethode ist es, Denkschienen durch gezielten Perspektivenwechsel zu verlassen. Das Problem wird auf den Kopf gestellt, Fragestellungen in ihr Gegenteil verkehrt.

Beispiel: Statt zu grübeln, wie das Praktikum gelingen kann, wird die Frage einfach in ihr Gegenteil verkehrt: „Wodurch wird mein Praktikum ein Flop?“ Man kann ein Wortfeld (Mind-Mapping) bilden und dies bei der Besprechung benutzen.

Ideen können mit Hilfe eines Brainstormings gesammelt werden oder in Form eines stummen Schreibgesprächs.

ERWARTUNGEN AN MEIN SCHULPRAKTIKUM

1. Was erwarte ich von diesem Schulpraktikum? _____

---

2. Welche Gefühle habe ich, wenn ich an das bevorstehende Praktikum denke?

• Ich freue mich auf ... _____

• Ich habe Angst vor ... _____

• Ich hoffe, dass ... _____

• Gespannt bin ich auf ... _____

• _____

Was möchte ich besonders lernen? _____

Welche Aspekte sind für mich in diesem Praktikum sehr wichtig? _____

Mein/-e Hochschulbetreuer /-in erwartet von mir ... _____

Welche Erwartungen habe ich gegenüber dem /-e Hochschulbetreuer /-in? _____

Welche Erwartungen habe ich gegenüber dem/der Lehrer/-in? _____

Welche Erwartungen habe ich gegenüber dem/der Schüler/innen? _____

Was könnte mir im Verlauf des Praktikums eher leicht fallen? _____

Was könnte mir im Verlauf des Praktikums eher schwer fallen? _____

Was müsste passieren, damit ich am Ende mit dem Praktikum zufrieden bin? _____

Was müsste passieren, damit ich am Ende mit dem Praktikum unzufrieden bin? _____

Das Praktikum wird nützlich sein für ... _____

Tagebuch

Ein Tagebuch, welches das Praktikum begleitet, kann als so genanntes Lerntagebuch schon vor dem Praktikum angelegt werden. Es hilft bei der Rekonstruktion und Aufarbeitung der eigenen Erfahrungen, Handlungen, Sichtweisen und emotionalen Befindlichkeiten im Praktikumsfeld und bietet damit eine wichtige Quelle an Information und Material für den anschließenden Praktikumsbericht.

Selbstverständlich ist es weder erforderlich noch überhaupt möglich, alle der im Folgenden aufgeführten Fragen in Bezug auf jedes Praktikum zu bearbeiten. Man sollte vielmehr versuchen, jeweils diejenigen Fragen auszuwählen, die in Bezug auf das Handlungsfeld markant bzw. ergiebig erscheinen.

- Wie geht es mir im Praktikum?
- Was lerne ich? Was habe ich bisher gelernt?
- In Bezug auf die Inhalte fachlicher und übergreifender Art (meine inhaltliche Kompetenz)
  - In Bezug auf mich als Person (meine personale und soziale Kompetenz)
    - Welche zentralen Konzepte erscheinen mir so wichtig und nützlich, dass ich sie gerne behalten möchte? Kann ich diese kurz und prägnant definieren?
    - Woran werde ich inhaltlich noch weiterarbeiten: Wann? Wo? Wie?
    - Was möchte ich in den nächsten Tagen einmal anwenden?
    - Was will ich noch nachholen, was noch klären?
    - Welche Lernmittel habe ich eingesetzt?
    - Wie bin ich bei der Aufgabenbewältigung vorgegangen?
    - Wie sah die Lösung des Problems aus?
    - Auf welche Informationen/Informationsressourcen habe ich zurückgegriffen? (z. B. Gesprächspartner, Internet)
      - Welche Unterstützung hätte ich gerne gehabt?
      - Was/wer hat mich gefördert?
      - Was/wer hat mich behindert?
      - Was war neu?
      - Was möchte ich noch klären?
      - Womit möchte ich mich näher beschäftigen?
      - Worüber könnte man schreiben?
        - Unklare, öfter wiederkehrende Situationen
        - Situationen, in denen Schwierigkeiten und Konflikte auftreten
        - Belastende Situationen
        - Auftretende Problemstellungen und Lösungsüberlegungen
        - Erfolge, ihre Ursachen und Wirkungen
        - Eigene Ideen, Verbesserungsvorschläge, Rahmenbedingungen, Visionen, Wünsche
          - Eigene kurzfristige Zielsetzungen, mittelfristige Absichten, langfristige Pläne

- **Resümee:** Welche Erkenntnisse habe ich aus dem Lernprozess gewonnen? Was kann ich heute besser als vorher? Was habe ich gelernt? Welche Schlussfolgerungen kann ich daraus für spätere Situationen zu ziehen?

2. АНКЕТИ ДЛЯ ФІКСАЦІЇ СПОСТЕРЕЖЕНЬ РІЗНИХ АСПЕКТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

FRAGEBOGEN

Beim Ausfüllen des Beobachtungsbogens achten Sie bitte auf Folgendes:

- Sie sollen die Unterrichtsstunde anhand einer Reihe von Aussagen einschätzen. Lesen Sie dazu jede Aussage aufmerksam durch und wählen Sie die Antwort aus, die Ihrer Meinung nach am besten passt. Es geht um Ihre eigene Meinung, deshalb gibt es keine richtigen oder falschen Antworten.
- Kreuzen Sie das Kästchen an, das zu Ihrer gewählten Antwort gehört.
- Kreuzen Sie in jeder Zeile immer nur ein Kästchen an!
- Schreiben Sie am Ende Ihre Kommentare!

Kurzporträt meiner Praktikumsklasse

Klasse: _____

Deutschlehrer/in: _____

Anzahl der Schüler/innen: _____, davon Mädchen: _____ und Jungen _____

Alter der Schüler/innen: _____

Lehrbuch in Deutsch _____

Sprachniveau _____

Beobachtungsbogen Nr. 1

Wie wichtig sind für Sie persönlich die folgenden Lernziele des Unterrichts?

Datum: _____ Thema der Stunde: _____

		nicht wichtig	weniger wichtig	wichtig	sehr wichtig
1.	Wortschatz: Nutzung treffender Wörter beim Sprechen				
2.	Deutliche und korrekte Aussprache				
3.	Fragen an einen Text stellen können				
4.	Im Gespräch dem Partner zuhören und auf ihn eingehen				
5.	Grammatikalisch richtiges <i>Sprechen</i>				
6.	Grammatikalisch richtiges <i>Schreiben</i>				
7.	Fähigkeit, überzeugend zu argumentieren				
8.	Beherrschung von Rechtschreibung und Zeichensetzung				
9.	Kenntnis wichtiger grammatischer Begriffe (wie z.B. Präsens, Konjunktiv, Adverb)				

10.	Fähigkeit, die wichtigsten Inhalte eines Textes zusammenzufassen				
11.	Fähigkeit, sich Informationen aus dem Internet zu besorgen				
12.	Beherrschung von Grundregeln des Zeitmanagements				
13.	Texte schreiben				
14.	Nachschlagewerke zur Klärung von Fachbegriffen, Fremdwörtern und Sachfragen herangezogen werden				

Ihre Kommentare / Notizen (80-100 Wörter):

Beobachtungsbogen Nr. 2

Lehrersprache

Datum: _____ Thema der Stunde: _____

---

		stimme nicht zu	stimme eher nicht zu	stimme eher zu	stimme zu
1.	Artikulation, Intonation, Modulation und Lautstärke waren angemessen				
2.	Rhetorik, Sprechgeschwindigkeit und Sprechpausen waren angemessen				
3.	Der Lehrer/die Lehrerin hat hochdeutsch (Standardsprache) gesprochen				
4.	Die Sprechweise war grammatikalisch korrekt				
5.	Der Unterrichtsfluss wurde nicht durch Abschweifungen oder irrelevante Kommentare unterbrochen				
6.	Die Sprechweise war frei von Manierismen und Marotten (wie „ne“, „ok“, „gell“, „halt“, „nicht wahr“, „ähmmmm“,...)				

7.	Der Sprechanteil des Lehrers / der Lehrerin an der gesamten Sprechzeit der Stunde war angemessen				
----	--	--	--	--	--

Ihre Kommentare / Notizen (80-100 Wörter):

Beobachtungsbogen Nr. 3

Körpersprache des Lehrers

Datum: _____ Thema der Stunde: _____

Bereich/Aspekt	Ausprägung			Anmerkung / Beispiel
	+	s	-	
<i>Körperhaltung/Blickkontakt</i>				
offene, variantenreiche Körperhaltung				
stimmige, authentische Körperhaltung				
aufmerksamer Blickkontakt				

<i>Gestik</i>				
offene Gestik				
entspannte Gestik				
variantenreiche Gestik				
echte, authentische Gestik				
<i>Mimik</i>				
entspannte Mimik				
variantenreiche Mimik				
echte, authentische Mimik				
<i>Proxemik</i>				
dosierte Bewegung im Raum				
sachangemessene Bewegung im Raum				
Distanzzonen eingehalten				
auf Schülerreaktionen geachtet				
<i>Körperkontakt</i>				
dem Alter der Schüler/innen angemessen				
sachangemessene eigene Kontaktaufnahme				
Umgang mit Kontaktaufnahmen der Schüler/innen				

Ihre Kommentare / Notizen (80-100 Wörter): _____

Beobachtungsbogen Nr. 4

Klassenführung

Datum: _____ Thema der Stunde: _____

		stimme nicht zu	stimme eher nicht zu	stimme eher zu	stimme zu
1.	Sprachliche Mittel wurden sehr bewusst verwendet und es wurde die für diese Situation angemessene Sprachebene gewählt.				
2.	Es wurden Formulierungen verwendet, die ein sprachliches Muster für typische Formulierungen sind.				

3.	Die verwendeten sprachlichen Mittel waren so ausgerichtet, dass sie knapp über dem Niveau der Gesamtgruppe lagen.				
4.	Schwierige Inhalte wurden durch Wiederholung, Reformulierung, Paraphrasierung verständlich gemacht.				
5.	Fachlich bedeutsamen Gesichtspunkte bzw. Übergänge in dieser Stunde wurden durch Sprachverhalten der Lehrkraft kenntlich gemacht.				

Ihre Kommentare / Notizen (80-100 Wörter):

Beobachtungsbogen Nr. 5

Datum: _____ Thema der Stunde: _____

Analyse der Aufgaben im Deutschunterricht

Bereich/Aspekt	Ausprägung				Anmerkung / Beispiel
	+	s	-	nb*	
Kann jede Schülerin/jeder Schüler bei dieser Aufgabe eine Lösung finden?					
Werden verschiedene Lösungsmöglichkeiten zugelassen?					
Erleben sich die Schüler/innen bei dieser Aufgabe als selbstständig und verantwortlich?					
Hat die Aufgabe etwas mit der Lebens- und Erlebniswelt der Schüler/innen zu tun?					
Gibt es reale Situationen, die bewältigt werden müssen?					
Können die Schüler/innen individuelle Interessen entdecken bzw. sie weiterentwickeln?					
Können Schüler/innen auf ihre Vorerfahrungen, ihr Mitgebrachtes stolz sein?					
Ist die Möglichkeit, Misserfolg zu haben, bei dieser Aufgabe gering?					
Ist die Aufgabe so gestaltet, dass sie auch für Schüler/innen, die langsamer lernen, Erfolgserlebnisse bringt?					

Ist die Aufgabe eine Herausforderung für schneller lernende Schüler/innen mit guter Auffassungsgabe?					
Hat die Schülerin/der Schüler so viel Zeit für die Aufgabe, wie er braucht?					
Sind die Arbeitstechniken, die für diese Aufgabe erforderlich sind, den Schüler/innen bekannt und mit ihnen eingeübt?					
Erfährt die Schülerin/der Schüler, dass Fehler zum Lernprozess gehören und wie man aus Fehlern lernt?					
Können Schüler/innen mit geringen Deutschkenntnissen mit dieser Aufgabe etwas anfangen?					
Bietet die Aufgabe Kontaktmöglichkeiten zu anderen Schüler/innen?					
Kann die Schülerin/der Schüler arbeiten, wenn er sich auf diese Aufgabe nicht konzentrieren kann, sich gestört fühlt oder selbst andere stört?					

*nb – nicht beobachtbar

Ihre Kommentare / Notizen (80-100 Wörter):

Beobachtungsbogen Nr. 6

Beobachtungsbogen für die selbstständige Partner- bzw. Gruppenarbeit

Datum: _____ Thema der Stunde: _____
 Arbeitsauftrag/Station: _____
 Schüler/innen: _____

		++	+	s	–	--	nb	
Wie steigen die Schüler/innen in die Arbeit ein?								
1.	schnell							langsam
2.	mit Absprachen							ohne Absprachen
3.	jede/r für sich							gemeinsam
4.	sofort konzentriert							erst nach langer Zeit
5.	sofort richtig							erst falsch
6.	leise, ohne Störung anderer							laut, mit Störung anderer

Wie sieht die Kooperation aus?							
7.	gleichberechtigt						nur eine/r bestimmt
8.	mit einseitiger Kontrolle						mit gegenseitiger Kontrolle
9.	intensive Beratung aller						Einzelne schreiben nur ab
Tauchen Probleme auf?							
10	Aufgabe verstanden						Aufgabe nicht verstanden
11	sprachliches Verständnis						sprachliche Überforderung
12	inhaltliches Verständnis						inhaltliche Überforderung
13	Schüler/innen arbeiten konzentriert						werden abgelenkt
14	Schüler/innen beschäftigen sich mit Lerninhalt						beschäftigen sich mit etwas anderem
15	Schüler/innen sind motiviert						Schüler/innen sind lustlos
16	konfliktfreies Arbeiten						Konflikte werden nicht gelöst
Wie werden Probleme bearbeitet und gelöst?							
17	Aufgabe wird nochmals durchdacht						sofortige Hilfe wird angefordert
18	Aufgabe wird nochmals durchdacht						Aufgabe wird verweigert

19	Nachbarn werden gefragt								nur Lehrer/in wird gefragt
20	Probleme werden diskutiert								Probleme werden übergangen

nb = nicht beobachtbar

Bemerkungen (80-100 Wörter): _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Beobachtungsbogen Nr. 7

Sprachförderliches Klima

Datum: _____ Thema der Stunde: _____

		stimme nicht zu	stimme eher nicht zu	stimme eher zu	stimme zu
1.	Mit Schülerbeiträgen ist der Lehrer / die Lehrerin wertschätzend umgegangen auch wenn sie sprachlich fehlerhaft oder unpräzise waren.				

2.	Wenn der Lehrer / die Lehrerin eine Frage gestellt hat, hatten die Schüler/innen ausreichend Zeit zum Formulieren				
3.	Der Lehrer /die Lehrerin hat darauf geachtet, dass die Schüler/innen sich klar ausdrücken				
4.	Der Lehrer /die Lehrerin hat die Schüler/innen für sprachliche gelungene Beiträge zum Unterricht angemessen gelobt				
5.	Bei schriftlichen Aufgaben hat die Kollegin auf den Prozess des Schreibens hingewiesen. (Verstehen, Ideensammlung, Textplanung, Textformulierung, Textüberarbeitung)				
6.	Die Schüler/innen haben sich in dieser Stunde <i>wohl gefühlt</i>				

Ihre Kommentare / Notizen (80-100 Wörter):

Beobachtungsbogen Nr. 8

Kognitive Aktivierung in der Unterrichtsstunde

Datum: _____ Thema der Stunde: _____

	Die Schülerinnen und Schüler haben in dieser Unterrichtsstunde ...	stimme nicht zu	stimme eher nicht zu	stimme eher zu	stimme zu
Visualisieren	<ul style="list-style-type: none"> den Lernstoff in Form einer Zeichnung oder eines Diagramms dargestellt 				
	<ul style="list-style-type: none"> ein Schaubild entwickelt, um Aspekte des Lernstoffs zu verdeutlichen 				
	<ul style="list-style-type: none"> ihr eigenes Wissen mit Hilfe einer Mindmap oder einer vergleichbaren Methode visualisiert 				
	<ul style="list-style-type: none"> Ergebnisse eigener Arbeit in Form eines Plakates, eines Posters oder einer Wandzeitung festgehalten 				
Reduzieren / Filtern	<ul style="list-style-type: none"> den Lernstoff mit eigenen Worten zusammengefasst 				
	<ul style="list-style-type: none"> Schlüsselbegriffe zum Stoff gesucht 				
	<ul style="list-style-type: none"> in einem Text die wesentlichen Aussagen markiert 				

	<ul style="list-style-type: none"> • einen Vortrag schriftlich zusammengefasst 				
	<ul style="list-style-type: none"> • Wichtiges aus einem Text herausgezogen 				
	<ul style="list-style-type: none"> • einen persönlichen „Spickzettel“ für eine Präsentation hergestellt 				
	<ul style="list-style-type: none"> • nach Stichworten etwas vorgetragen 				
Elaborieren / Reflektieren	<ul style="list-style-type: none"> • Fragen zur Bedeutung des Lernstoff für den Alltag gestellt 				
	<ul style="list-style-type: none"> • nach Ähnlichkeiten und Querverbindungen zu früher behandeltem Stoff gesucht 				
	<ul style="list-style-type: none"> • nach Ähnlichkeiten und Querverbindungen zu anderen Fächern gesucht 				
	<ul style="list-style-type: none"> • kommentiert, welche Rolle der Lernstoff für sie persönlich spielt 				
	<ul style="list-style-type: none"> • die Stellen oder Passagen identifiziert, die das Verständnis des Textes erschweren 				
	<ul style="list-style-type: none"> • sich gegenseitig schwer verständliche Stellen eines Textes erklärt 				
	<ul style="list-style-type: none"> • nach Fehlern, Widersprüchen oder Lücken in einem Text gesucht 				

	<ul style="list-style-type: none"> • Aussagen des Lernstoffs kritisch kommentiert 				
Korrigieren / Evaluieren	<ul style="list-style-type: none"> • die von ihnen gemachten Fehler selbst korrigiert 				
	<ul style="list-style-type: none"> • sich gegenseitig korrigiert 				
	<ul style="list-style-type: none"> • sich gegenseitig abgefragt 				
	<ul style="list-style-type: none"> • das eigene Lernverhalten selbstkritisch eingeschätzt 				
	<ul style="list-style-type: none"> • Material zur Unterstützung der Selbstevaluation eingesetzt, z.B., Selbstkontrollblatt, Bewertungsbogen 				
	<ul style="list-style-type: none"> • die Arbeitsergebnisse anderer (Lernpartner oder Gruppen) beurteilt 				
	<ul style="list-style-type: none"> • über Lernfortschritte und Lernzuwachs berichtet 				
Recherchieren	<ul style="list-style-type: none"> • im Internet nach bestimmten Informationen recherchiert 				
	<ul style="list-style-type: none"> • im Internet in entsprechenden Foren den aktuellen Stand von Kontroversen und Debatten recherchiert 				
	<ul style="list-style-type: none"> • in Wörterbüchern oder Lexika relevante Informationen gesucht 				

Selbststeuerung	<ul style="list-style-type: none"> • selbstständig und ohne Lehrerhilfen nach Informationen gesucht 				
	<ul style="list-style-type: none"> • einen Arbeitsplan entwickelt und befolgt 				
	<ul style="list-style-type: none"> • die Möglichkeit genutzt, Lern- und Arbeitsmaterial selbst auszuwählen 				
	<ul style="list-style-type: none"> • die Möglichkeit genutzt, sich für die Form des Lernens selbst zu entscheiden (Einzelarbeit, Wahl eines Partners, Bildung einer Lerngruppe) 				

Ihre Kommentare / Notizen (80-100 Wörter):

Beobachtungsbogen Nr. 9

Mündliche Mitarbeit von Schüler/innen im Unterricht

Datum: _____ Thema der Stunde: _____

Unterrichtsphase: _____

Tragen Sie bitte hier die mündliche Mitarbeit einzelner Schüler/innen in einer bestimmten Plenumsphase des Unterrichts ein.

Name der Schülerin/ des Schülers	Meldet sich von sich aus	Kommt dran	Wird von Lehrer /-in aufgerufen, ohne sich zu melden	Beitrag ist voll richtig (5) bis ganz falsch (0), ? = unklar	Anmerkung

Beispiel:

Petro	///	/	/	5, 1, ?	beteiligt sich häufig
-------	-----	---	---	---------	-----------------------

Beobachtungsbogen Nr. 10

Unterrichtsstörungen

Datum: _____ Thema der Stunde: _____

Zeit _____

Wer stört? _____

_____

Art der Störung: _____

_____

Beschreibung der Störung: _____

_____

Relevanz*: _____

* eigene Einschätzung z.B. von »ganz unwichtig« (0) bis »extremste Störung« (5)

Reaktion der Lehrerin/des Lehrers: _____

_____

Reaktion der Mitschüler/innen: _____

_____

Vermutete Absicht der Schülerin/des Schülers: _____

_____

Eigene Bewertung/Kommentar: _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3. ЗРАЗКИ ФРАГМЕНТІВ УРОКІВ

Фрагмент уроку з навчання лексичного матеріалу по темі «Kleidung»

Мета: Навчити учнів розуміти на слух і при читанні та вживати у мовленні на рівні фрази та понадфразової єдності такі лексичні одиниці: die Mütze, der Hut, die Krawatte, der Schal, die Hose, die Bluse, das Hemd, der Mantel, der Anorak, der Pullover, der Rock, die Jacke, anhaben, aufhaben, umhaben.

Обладнання: ілюстративний матеріал по темі, підстановча таблиця.

Етап 1. Введення нових лексичних одиниць.

Мета: Ознайомити учнів із значенням лексичних одиниць.

Прийоми: Активне слухання опису учителя, здогадка.

L.: (*демонструючи картинки*) Liebe Kinder! Seht auf diese Bilder und versucht neue Wörter zu verstehen!

Was hat Anna an? Anna hat eine Bluse, einen Rock und neue Schuhe an. Und was hat Klaus an? Klaus hat ein Hemd, einen Pullover, eine Hose und auch neue Schuhe an.

Was hat Herr Adams an? Herr Adams hat ein Hemd, eine Jacke, eine Hose und Schuhe an. Und was hat Herr Adams um? Herr Adams hat eine Krawatte um. Und was hat Dirk um? Dirk hat einen Schal um. Und was hat Dirk an? Dirk hat einen Anorak und eine Hose an. Vielleicht auch ein Hemd und einen Pullover hat er an. Und was hat er auf? Er hat eine Mütze auf. Und was hat Frau Adams auf? Frau Adams hat einen schönen Hut auf. Und was hat sie an? Sie hat einen Mantel an. Sie hat vielleicht eine Bluse und einen Rock an.

Етап 2. Формування активної лексичної навички учнів з новими лексичними одиницями на рівні фрази та понадфразової єдності.

Мета: Навчити учнів вимовляти нові лексичні одиниці, читати їх та вживати у мовленні на рівні фрази.

Прийоми: Бесіда в режимі «учитель-клас», навчальні ігри.

1) Імітація нових лексичних одиниць та речень з ними.

L.: Seht auf diese Bilder! Was ist das? Das ist eine Bluse.

Sch.: Das ist eine Bluse.

L.: Was ist das? Das ist ein Rock.

Sch.: Das ist ein Rock.

L.: Was hat Anna an? Anna hat eine Bluse und einen Rock an.

Sch.: Anna hat eine Bluse und einen Rock an. usw.

2) Повторення нових слів у мовній грі.

L.: Ich nenne den Namen, ihr sollt die Kleidung nennen, welche diese Person anhat.

L.: Klaus.

Sch.: die Hose, der Pullover, das Hemd, usw.

L.: Ich nenne den Namen, ihr sollt den ganzen Satz sagen, zum Beispiel: Klaus - Klaus hat eine Hose und einen Pullover an. Beginnen wir: Anna.

Sch.: Anna hat eine Bluse und einen Rock an. usw.

3) Читання нових лексичних одиниць (виконання вправи 3).

L.: Jetzt lesen wir neue Wörter und Sätze mit diesen Wörtern auf Seite 66! Wer ist der beste Leser?

4) Побудова учнями речень за підстановочною таблицею.

L.: Seht auf diese Bilder und bildet die Sätze nach der Tabelle!

Anna Klaus Dirk Herr Adams Frau Adams	hat	eine Mütze einen Hut eine Krawatte einen Schal eine Hose eine Bluse ein Hemd einen Mantel einen Anorak einen Pullover einen Rock eine Jacke	auf um an
---	-----	--	-----------------

Sch.: Dirk hat einen Anorak, eine Hose und Schuhe an. Dirk hat auch eine Mütze auf. usw.

5) Побудова запитальних речень за підстановчою таблицею (учні працюють у парах).

L.: Jetzt fragt einander, was jeder an-auf-umhat.

Was	hat	Anna Klaus Dirk Herr Adams Frau Adams	auf? um? an?
-----	-----	---	--------------------

Sch.1: Was hat Klaus an?

Sch.2: Er hat einen Pullover und eine Hose an. usw.

Етап 3. Формування активної лексичної навички учнів з новими лексичними одиницями на рівні понадфразової єдності.

Мета: Вчити учнів вживати нові лексичні одиниці на рівні понадфразової єдності.

Прийоми: Бесіда в режимі «учень-учень».

L.: Stellt euch vor, jeder von euch will spazieren gehen. Mama ist noch nicht gekommen. Plötzlich ruft sie an und fragt, was ihr Kind anhat (aufhat, umhat). Arbeitet zu zweit!

Sch.1: Hallo!

Sch.2: Hallo, Mama!

Sch.1: Gehst du spazieren? Was hast du an?

Sch.2: Ich habe einen Anorak an und eine Mütze auf. Und habe auch Schuhe an. Ich habe einen Schal um.

Sch.1: Gut. Tschüß!

Sch.2: Tschüß, Mama! usw.

Фрагмент уроку для навчання аудіювання

Мета: Навчити учнів розуміти на слух текст «Ein kluger Arzt».

Обладнання: Фонограма тексту.

Етап 1. Підготовка до аудіювання тексту «Ein kluger Arzt».

Мета: Навчити учнів визначати граматичні орієнтири тексту і розуміти речення, які містять незнайомі слова, що не впливають на розуміння смислу висловлювання.

Прийоми: Активне слухання, пояснення часових форм дієслів, здогадка.

1. Визначення граматичних орієнтирів.

L.: Прослухайте речення і назвіть у них присудок:

1. Vor meinem Haus lag ein großer Stein.

2. Herr Kramer kam zum Arzt und klagte über Schmerzen am Fuß.

3. Was haben Sie denn gemacht?

2. Семантизація незнайомих слів:

stolpern (переклад)

Wie übersetzen wir den Satz „Ich bin über den Stein gestolpert“?

3. L.: Jetzt hören wir eine sehr interessante Erzählung. Dann beantwortet solche Frage: ist der Arzt klug? Begründet eure Meinung, bitte.

Етап 2. Аудіювання тексту.

Мета: Навчити учнів детального розуміння прослуханого тексту.

Прийоми: Активне слухання.

Ein kluger Arzt

Herr Kramer kam zum Arzt und klagte über Schmerzen am Fuß.

Der Arzt fragte ihn: „Was haben Sie denn gemacht? Der Fuß ist ja ganz dick!“ „Ach, Herr Doktor, auf dem Wege vor meinem Haus lag ein großer Stein. Über den bin ich gestolpert.“ Der Arzt holte ein Fläschchen

mit Arznei aus dem Schrank und tröpfelte dem Kranken einige Tropfen ins Auge.

„Was machen Sie denn, Herr Doktor!“, wunderte sich Herr Kramer, „ich habe doch Schmerzen am Fuß, nicht an den Augen!“

„Zuerst müssen wir die Augen behandeln“, sagte der Arzt ruhig. „Wenn Ihre Augen gesund sind, stolpern Sie auch nicht wieder über einen großen Stein!“

Етап 3: Контроль розуміння тексту.

Мета: Перевірити точність розуміння тексту.

Прийоми: Відповіді на запитання, переказ.

1. Beantwortet die Fragen:

1. Wohin kam Herr Kramer?
2. Was ist mit Herrn Kramer passiert?
3. Was holte der Arzt aus dem Schrank?
4. Was hat er gemacht?
5. Was meint ihr, ist dieser Arzt klug? Wie würdet ihr das erklären?

2. Bildet die Sätze mit folgenden Verben:

klagen, fragen, sich wundern, sagen.

3. Findet im Text Wörter, die mit dem Thema „Krankheiten“ zu tun haben.

4. Erzählt bitte diese Geschichte euren Freunden!

4. ВИГОТОВЛЕННЯ РОЗДАТКОВОГО МАТЕРІАЛУ ТА УНАОЧНЕННЯ

Ефективність навчання залежить від ступеня залучення всіх органів чуття людини до сприйняття інформації, тому використання унаочнення сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку усіх видів іншомовної комунікативної компетентності.

У методиці викладання іноземних мов і культур наголошується на необхідності використання допоміжних засобів, зокрема,

наочності та роздаткового матеріалу в процесі формування мовної та мовленнєвої компетентностей.

Зокрема, у процесі формування фонетичної компетентності для кращого усвідомлення учнями положення і рухів артикуляційних органів та з метою унаочнення деяких фонетичних феноменів доцільно використовувати, окрім записів віршів, пісень, діалогів, фрагментів фільмів тощо, такі наочні засоби: малюнки, схеми, сигнальні картки, таблиці.

Виконання вправ і завдань для формування лексичної компетентності доцільно здійснювати з використанням різноманітних засобів навчання, головним з яких є підручник, до допоміжних належать пояснення вчителя, пам'ятки та інструкції тощо. Для ефективної організації навчання лексики вчитель може залучати інші засоби, адаптуючи їх до умов навчання: малюнки, предмети, що відображають зміст нових лексичних одиниць, кросворди; на середньому і старшому етапах навчання – Mind-Mapping та ін.

З метою формування іншомовної граматичної компетентності можна використовувати як звичайну зображальну наочність – малюнки (малюнки із зображенням дій використовують для ознайомлення учнів з новою граматичною структурою, для коментування учнями дій персонажів, зображених на малюнку тощо), комікси, так і графічну наочність – різноманітні таблиці (ілюстративні, які служать для систематизації граматичного матеріалу і презентації його у мініконтекстах; підстановочні тощо), схеми, картки, ігри з картками (наприклад, гра в лото), “граматичні” кросворди тощо.

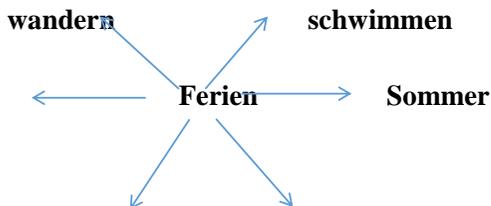
До важливих засобів формування компетентності у техніці читання належать наочні посібники, які інтенсифікують навчальний процес, створюють ефективні опори для удосконалення організації навчання: картки миттєвого пред'явлення (flash'cards), картки розрізного алфавіту,

різноманітні картки зі словами різних типів складів, картки-блоки для складання речень та ін.

Приклади наочних засобів:

1) асоціограма / Mind-Mapping

Was sind für dich Ferien? Ergänze das Assoziogramm!

2) Таблиця відмінювання дієслів *sein*, *haben*, *werden* у Präteritum:

	sein	haben	werden
ich	<i>war</i>	<i>hatte</i>	<i>wurde</i>
du	<i>war<u>st</u></i>	<i>hatte<u>st</u></i>	<i>wurde<u>st</u></i>
er, sie, es	<i>war</i>	<i>hatte</i>	<i>wurde</i>
wir	<i>ware<u>n</u></i>	<i>hatte<u>n</u></i>	<i>wurde<u>n</u></i>
ihr	<i>war<u>t</u></i>	<i>hatte<u>t</u></i>	<i>wurde<u>t</u></i>
sie	<i>ware<u>n</u></i>	<i>hatte<u>n</u></i>	<i>wurde<u>n</u></i>
Sie	<i>ware<u>n</u></i>	<i>hatte<u>n</u></i>	<i>wurde<u>n</u></i>

5. РОЗРОБКА ТЕСТІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Використання методу тестування на уроках іноземної мови має низку переваг: дозволяє вчителю створити однакові умови контролю для всіх та, водночас, індивідуалізувати навчальний процес на основі виявлення прогалин у знаннях окремих учнів; швидко й об'єктивно оцінювати навчальні досягнення школярів; здійснювати контроль на будь-якому етапі вивчення навчального матеріалу тощо. Полегшити підготовку та проведення тестування допоможуть сучасні інтернет-сервіси.

Платформи для створення тестів

QUIZLET

За допомогою Quizlet можна створювати тести, в яких учні будуть обирати правильні відповіді із запропонованих, зіставляти зображення та інформацію або вписувати власні варіанти. Користуватися ресурсом легко, Quizlet працює також на Android і iOS.

PROPROFS

За допомогою Proprofs можна створювати різноманітні тести, наприклад, запропонувати на вибір один або кілька варіантів, заповнити пропущене слово або написати розгорнуту відповідь. Сервіс дозволяє вставляти в завдання текстові документи та презентації, файли PDF, а також зображення, аудіо- та відеофайли. Завершивши роботу над тестом, можна залишити його в загальному доступі на сайті Proprofs або вбудувати на свою сторінку.

КАНООТ!

Kahoot! дозволяє подавати у форматі опитувань і тестів практично весь навчальний матеріал, розрахований на застосування у класі – вчитель показує матеріал на головному екрані, а в цей час

школярі відповідають на запитання і обговорюють інформацію, використовуючи спеціальний клієнт для комп'ютерів або браузер на смартфонах (Android, iOS, Windows Phone). Для того, щоб увійти у віртуальну класну кімнату, учні повинні ввести спеціальний код, який їм надсилає вчитель. Сервіс дозволяє дізнатися, як відповідав на запитання кожен учень, або будувати діаграми успішності всього класу. Школярі можуть стежити за своїми результатами, занесеними у спеціальні таблиці.

CLASSMARKER

У ClassMarker можна робити опитування з різними форматами відповідей; крім звичних варіантів є есе. Щоб почати працювати з даним сервісом, спочатку необхідно створити віртуальний клас і надіслати коди-запрошення учням. ClassMarker зберігає результати всіх проведених тестів та статистику успішності. Тестові завдання можна вбудовувати на власну веб-сторінку.

PLICKERS

Мобільний додаток для вчителів, що допомагає проводити опитування під час уроку в класі. Учням видаються спеціальні бланки з варіантами відповідей (А, В, С і D), почувши запитання, вони піднімають потрібні картки, які вчитель сканує камерою смартфона. Plickers дозволяє аналізувати результати окремого учня або вивчати статистику усього класу. Додаток працює на Android і iOS.

EASY TEST MAKER

Найцікавіше в Easy Test Maker – можливість створювати завдання, в яких потрібно вибирати правильні та помилкові твердження. Тексти можна відформатувати для зручності читання на планшеті або завантажити у форматах .pdf або .doc, щоб провести тестування у більш традиційному форматі. Easy Test Maker дозволяє створити 25 тестів без можливості експорту у «паперові» формати.

GOOGLE ФОРМИ

Google Форми – частина офісного інструментарію Google Drive. Вважається одним із найшвидших і найпростіших способів створення опитування або тесту. Тестове завдання можна надсилати опитуваним електронною поштою або вбудувати на свій сайт за допомогою спеціального коду. Для прискорення роботи рекомендується додати плагін Flubaroo, який автоматично перевіряє відповіді учнів і ставить оцінки, відповідно до визначених критеріїв.

ОСНОВНІ КРОКИ ЗІ СТВОРЕННЯ ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ НА GOOGLE ФОРМИ:

- Зайти на свій *Google диск*, натиснути *Створити*, вибрати *Google Форми*;
- у вікні, яке з'явилося, у білому прямокутнику, на місці напису *Форма без назви*, написати її назву. Вгорі зліва натиснути на такому ж написі (*Форма без назви*), після цього з'явиться вказана Вами назва; під назвою можна написати, за необхідності, пояснення до тесту;
- наступне вікно можна отримати, натиснувши внизу на *іконку зображення*;
- натиснувши на значок *Попередній перегляд*, можна переглянути форму у новому вікні у вигляді, в якому її бачить користувач;
- далі слід натиснути *Налаштування* та вибрати необхідні параметри (кількість відповідей, можливість редагування відповідей тощо);
- зайшовши у розділ *Загальні*, можна обмежити кількість спроб проходження тесту, надати можливість редагувати вже надіслану відповідь тощо;
- у розділі *Презентація* можна побачити хід опитування, написати коментар після відправлення форми тощо;

- зайти у розділ **Тести**. Увімкнувши оцінки, можна автоматизувати оцінювання тесту. У цьому ж розділі можна налаштувати показ оцінки та елементів оцінювання учням;

- після вибору налаштувань необхідно зберігати зміни, натиснувши **Зберегти**;

- створити **Запитання**. Натиснувши на **Ключ опитування**, можна вказати, яке/які з них правильне/правильні. Автоматизована перевірка тесту можлива за умови використання наступних видів запитань: з варіантами відповідей; прапорці; спадний список; таблиця з варіантами відповіді; сітка прапорців;

- за необхідності перегляду і редагування запитань слід натиснути **Редагувати**;

- готову форму можна надіслати користувачам за допомогою надісланого посилання на електронну пошту через URL-адресу. Для цього у створеній формі у правому верхньому куті слід натиснути **Надіслати Форму**, потім вибрати **Надіслати через**; можна також копіювати посилання і розмістити на сайті або передати іншим шляхом;

- переглянути відповіді користувачів можна, натиснувши спочатку вгорі форми вкладку **Відповіді**, а потім вгорі справа **значок таблиці**, потім натиснути **Створити**. Таким чином, Ви знайдете на своєму Google диску **тест** і **таблицю відповідей** на запитання тесту. За потреби, тест можна змінювати.

6. ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ

10 SCHRITTE ZUM PRAXISERKUNDUNGSPROJEKT (PEP)

1. Vereinbaren Sie die Zusammenarbeit für das PEP mit Ihren Mitstudierenden.

2. Finden Sie heraus, was Sie in Ihrem PEP erkunden /erforschen wollen. Beantworten Sie dazu folgende Fragen:

- a. Was finde ich besonders interessant?

b. Was möchte ich gern ausprobieren?

Versuchen Sie durch diese Überlegungen auf ein Phänomen zu kommen, das Ihnen für Ihren Unterricht besonders relevant oder interessant erscheint. Formulieren Sie dazu, was Sie in Ihrem PEP untersuchen oder herausfinden wollen. Denken Sie an eine Frage nach dem Muster: „Wenn ich X tue, was passiert dann?“

Kleine, aber bearbeitbare PEP-Fragen wären z.B.:

Beispiel 1: „Ich fand die Metapher „Klassenzimmer als Kommunikationszentrum“ besonders interessant. Meine Schülerinnen und Schüler sprechen im Unterricht sehr wenig Deutsch miteinander. Wie verändert sich das, wenn ich mein eigenes Klassenzimmer als Kommunikationszentrum denke?“

Beispiel 2: „Ich habe an mir beobachtet, dass ich meine Stunden immer nach einem bestimmten Schema plane. Wie verändern sich die Lernaktivitäten und die Lernergebnisse meiner Schülerinnen und Schüler, wenn ich einmal nach dem Prinzip der Rückwärtsplanung vorgehe?“

Beispiel 3: Wie reagieren die Lernenden in einer Übungssituation, in der sie das Lernmaterial selbstständig auswählen dürfen/sollen?

Beispiel 4: Was geschieht, wenn nicht ich als Lehrkraft die Ergebnisse einer Übung kontrolliere und Feedback gebe, sondern wenn die Lernenden dies in Partnerarbeit selbst tun? Was bedeuten die Ergebnisse für weitere Versuche?

Beispiel 5: Was verändert sich in meinem Unterricht, wenn ich in bestimmten Phasen autonomes Lernen fördere?

3. Tauschen Sie sich in Ihrer Projektarbeitsgruppe aus.

a. Vergleichen Sie Ihre Ideen für ein PEP.

b. Versuchen Sie, auf eine gemeinsame Idee zu kommen.

4. Analysieren Sie Ihren Kontext.

a. Können Sie die Antworten auf Ihre Frage in Ihrem eigenen Unterricht bekommen?

b. Sind die Rahmenbedingungen Ihres Unterrichts für das Projekt geeignet?

5. Planen Sie Ihr Projekt und denken Sie daran: „Klein aber fein“ soll es sein.

a. Brauchen Sie Mitstudierenden, die Ihnen helfen, indem Sie bei Ihnen hospitieren und Beobachtungen aufzeichnen?

b. Werden Sie ein Interview mit den Schülerinnen und Schülern durchführen? Wann und wie werden diese das Interview beantworten?

c. Werden Sie nach Ihrem Versuch Ihre Beobachtungen aufzeichnen? Wie sieht ihr Reflexionsbogen dazu aus?

d. Werden Sie Ihre Schülerinnen und Schüler informieren, dass Sie gerade ein Projekt mit Ihnen durchführen oder nicht?

e. Werden Sie im Unterricht eine Videokamera mitlaufen lassen zur Dokumentation?

f. Brauchen Sie ggf. Einverständniserklärungen für Video oder Audioaufzeichnungen?

g. Brauchen Sie noch mehr Literatur, um sich auf Ihr Projekt vorzubereiten?

h. Brauchen Sie Tipps aus Lehrwerken / von Fortbildern oder von Methodistinnen oder Methodisten?

i. etc.

6. Führen Sie Ihr Projekt durch und sammeln Sie die Daten.

7. Werten Sie das Projekt aus.

a. Bewerten Sie die Daten im Hinblick darauf, was Sie erforschen wollten.

b. Formulieren Sie, was Sie aus diesem Projekt gelernt haben.

c. Stellen Sie die Ergebnisse so kurz und knapp wie möglich zusammen.

8. Bereiten Sie die Präsentation Ihres PEPs vor!

a. Senden Sie Ihrer Projektarbeitsgruppe Ihre Ergebnisse.

b. Vergleichen Sie Ihre Ergebnisse.

c. Einigen Sie sich auf eine Präsentationsform.

d. Denken Sie daran: Sie haben als Team 10 Minuten Zeit für die Präsentation.

e. Erstellen Sie arbeitsteilig die Präsentation.

f. Planen Sie, wie Mitstudierenden in der Präsenzphase auf Ihre Präsentation reagieren sollen.

9. Präsentieren Sie Ihr Projekt gemeinsam und reagieren Sie auf die Präsentationen der anderen Gruppen.

10. Dokumentieren Sie Ihr PEP und relevante Reaktionen von anderen. Sie brauchen es später für Ihre schriftliche Hausarbeit für Ihr Bericht.

FORMBLATT ZUR DOKUMENTATION EINES PRAXISERKUNDUNGSPROJEKTS

Name: _____

Schule: _____

Datum: _____

Ort: _____

Namen der Gruppenmitglieder:

1. Praxiserkundungsprojekt – PEP-Frage:

Wie.../ Was... /...?

2. Beschreibung des Zusammenhangs der PEP-Frage zu den Inhalten der bearbeiteten DLL-Einheit (Impuls für die Frage, verweis auf Kapitel, auf Aufgabe etc.) (maximal 0,5 Seiten)

Aus diesem Grund haben wir uns für die Fragestellung interessiert...

Das hängt mit folgendem Aspekt, den wir in DLL ... gelesen haben, zusammen: ...

3. Beschreibung der Durchführung des Praxiserkundungsprojekts (maximal 1 Seite)

Das waren die Ergebnisse, die die im Praxiserkundungsprojekt gesammelten Daten zeigen:

4. Ergebnisse der Datenerhebung (maximal 0,5 Seiten, Beobachtungsbögen / Fragebögen o.ä. als Anhang)

So habe ich Daten gesammelt:

Das war das Ergebnis der Auswertung der im Praxiserkundungsprojekt gesammelten Daten:

5. Bewertung der Ergebnisse des Praxiserkundungsprojekts und Folgen für die professionelle Entwicklung:

Das habe ich persönlich aus der Auswertung des Praxiserkundungsprojekts aus den Reaktionen der Kolleginnen im Team und aus den Reaktionen der Lehrkräfte.

ANLEITUNG ZUR ERKUNDUNG DER EIGENEN PRAXIS MIT HILFE VON FELDNOTIZEN

Mit Feldnotizen können Sie selbst Informationen, Erfahrungen, Eindrücke und Ideen festhalten, die Ihnen während einer Erkundung im Unterricht wichtig erscheinen. Feldnotizen eignen sich als Methode besonders dann,

- wenn Sie Beobachtungen und Eindrücke protokollieren möchten, während Sie selbst unterrichten,
- wenn Sie eine Situation erst einmal aus einer bestimmten Perspektive kennenlernen möchten (z.B. Was passiert eigentlich, wenn ich die Lerngruppe nicht diszipliniere?),
- wenn Sie Ihre eigenen Reaktionen besser kennen lernen möchten (Wie ist es für mich als Lehrer, wenn meine Lernenden mehr in Gruppen arbeiten und ich die Abläufe nicht so gut steuern kann?).

a) Notieren Sie die Frage zu Ihrem Praxiserkundungsprojekt!

.....
.....

b) Notieren Sie, was **genau** Sie mit Hilfe der Feldnotizen herausfinden möchten:

a. ...

b. ...

c. ...

c) Entscheiden Sie,

a. ob Sie Ihre Beobachtungen frei protokollieren möchten oder

b. ob Sie Ihre Beobachtungen etwas vorstrukturieren möchten.

Wenn b. der Fall ist, dann bereiten Sie einen grob vorstrukturierten Bogen für Ihre Beobachtungen vor.

d) Führen Sie die Erkundung durch und protokollieren Sie.

e) Sehen Sie sich Ihre Notizen nach der Erkundung an und überprüfen Sie,

- inwieweit sie Aussagen zu Ihrer PEP-Frage machen;
- inwieweit sie Annahmen oder Bewertungen enthalten, die für Sie persönlich neu sind;
- inwieweit sie Annahmen und Bewertungen zeigen, die zu Beginn der Erprobung noch nicht klar waren;
- inwieweit sie Aspekte zeigen, über die Sie weiter nachdenken möchten.

FELDNOTIZEN

Beispiel

Datum: _____

Klasse: _____

Reaktionen der Schülerinnen und Schüler

Meine Gedanken / Reaktionen

Atmosphäre in der Klasse

Beispiel einer PEP-Dokumentation

Anhang 14

DOKUMENTATION DES PRAXISERKUNDUNGSPROJEKTS „PÄDAGOGISCHE VORBILDER“

NAME: Karl D.

INSTITUT:

DATUM: November 2012

ORT:

DLL-EINHEIT: DLL 1

NAMEN DER GRUPPENMITGLIEDER

1. FRAGESTELLUNG, DER IM PRAXISERKUNDUNGSPROJEKT NACHGEGANGEN WURDE

Was passiert,

- wenn ich in der nächsten Deutschstunde in einer normalen Lautstärke, aber deutlich spreche, und die Aufmerksamkeit meiner Schüler nicht durch Lautstärke zu gewinnen versuche?
- wenn ich dabei die Tatsache ignoriere, dass einzelne Schülerinnen und Schüler nicht mitbekommen könnten, worum es geht?
- wenn ich die Schüler bei Nachfragen auf ihre Mitschüler verweise?

2. Darstellung des Bezugs der Fragestellung zur DLL-Einheit

Ich habe an der Pilotierung zu DLL 1 in Brasilien teilgenommen und habe mich mit den negativen Vorbildern unter meinen ehemaligen Lehrern beschäftigt (Kapitel 1.1, „Pädagogische Vorbilder“). Dabei habe ich mir bewusst gemacht, dass ich selbst im Unterricht öfter laut werde, um mir die Aufmerksamkeit meiner Schüler zu verschaffen (genauso wie mein Negativvorbild). In Aufgabe 5 von DLL 1 habe ich zu den Merkmalen eines guten Deutschlehrers u.a. festgehalten, dass ein solcher Lehrer verschiedene Möglichkeiten kennt, die Aufmerksamkeit der Schüler und Schülerinnen zu erhalten, ohne zu schreien oder auf sein Pult zu klopfen.

Ich habe mir dann überlegt, auf welchem Weg ich die Aufmerksamkeit meiner Schüler auch erhalten könnte. Ich habe folgende Möglichkeiten notiert:

- Ich spreche gleich zu Beginn des Unterrichts in einer normalen Lautstärke, aber deutlich.
- Ich ignoriere eine Zeit lang die Tatsache, dass einzelne Schüler vielleicht nicht mitbekommen könnten, worum es geht.
- Ich verweise auf die Mitschüler, wenn einzelne Schüler Nachfragen haben.

3. Beschreibung der Durchführung des Praxiserkundungsprojekts

Durchgeführt habe ich das PEP in einer achten Klasse einer brasilianischen Mittelschule mit Deutsch als 2. Fremdsprache. Ich habe zwei Unterrichtseinheiten für die Durchführung vorgesehen.

So ging ich vor:

Ich konzentrierte mich in der ersten Deutschstunde zunächst nur darauf, die Absichten meiner Erkundung umzusetzen. Ich habe meinen Deutschunterricht wie immer durchgeführt, nur mit dem Unterschied, dass ich nicht versucht habe, die Aufmerksamkeit der Schüler zu gewinnen, indem ich laut werde. Trotzdem fielen mir dabei sofort einige Veränderungen im Verhalten meiner Schüler auf.

Im Anschluss an diese erste Deutschstunde machte ich mir dazu erste Notizen. In der nächsten Deutschstunde verhielt ich mich ebenso, registrierte aber noch stärker, wie meine Schüler auf mich reagierten, wie laut es im Klassenzimmer war, wie sich die Schüler in der Stunde orientierten und mitmachten. Im Anschluss an die 2. Stunde machte ich mir wieder Notizen zu den drei Leitfragen des PEPs.

4. Beschreibung der Ergebnisse der Datenerhebung innerhalb des Praxiserkundungsprojekts

Ich habe während der 1. und 2. Unterrichtseinheit Feldnotizen gemacht und im Anschluss an die Unterrichtseinheiten bewertet und aufgeschrieben.

Feldnotizen zur 1. UE

Reaktionen der Schüler

Start wie immer: laute Klasse, die Bücher sind nicht auf den Tischen, die Hälfte redet mit dem Nachbarn vorne, daneben, dahinter.

Nach einiger Zeit kommen Fragen: Machen wir heute Unterricht? Was machen wir heute? Einige S. haben den 1. Arbeitsauftrag verstanden und beginnen in ihr Arbeitsbuch zu schreiben.

Die ganz lauten schauen das ab und machen auch das Arbeitsbuch auf.

Es ist eigentlich zu laut in der Klasse, um zu arbeiten. Zwei S. rufen, seid doch mal leise.

Herr X, die sollen mal leise sein. Sie lachen, als ich nicht reagiere.

Das Unterrichtsgespräch führten dann ungefähr 4 S. mit mir.

Meine Gedanken / Reaktionen

ich war neugierig auf das Experiment

gut, dass ich mit der UE keine wichtigen Ziele erreichen wollte, außer das PEP zu machen! Vielleicht wäre ich sonst gestresst gewesen.

Die S. haben so viel Energie!

Das ist vielleicht doch zu wenig, einfach nur in normaler Lautstärke zu sprechen und unterrichten wie immer?

Was hätte ich noch machen können? Sollte ich warten, bis alle ruhig sind und dann erst anfangen mit dem Unterricht? Sollte ich den S. eine Einzelaufgabe geben, damit sie sich konzentrieren?

Nein, das ist ein nächster Schritt. Jetzt beobachte ich erst mal noch eine Stunde, was passiert.

Was war jetzt anders für mich?

Ich war weniger fixiert auf die S.

Ich war nicht gestresst.

Ich habe Verantwortung abgegeben.

Atmosphäre in der Klasse

unruhig, S. verunsichert?

wenig Gemeinschaftsgefühl, wenig Konzentration

Feldnotizen zur 2. UE

Reaktionen der Schüler

wieder laut am Anfang der Stunde.

B. fragt, ob wir einen Test schreiben.
F. fragt mich, ob es mir nicht gut geht.
Mehrere S. schauen mich erwartungsvoll an, als wollten sie fragen: „Was ist los?“
Mehrere S. reden die ganze Stunde über miteinander. S., die hinten sitzen, fragen andere, was sie machen sollen.
Die meisten S. können mich und andere aber hören.

Meine Gedanken / Reaktionen

S. reagieren auf mein verändertes Verhalten. S. erwarten etwas von mir? Vielleicht, dass ich den Unterricht machen soll, das ist ja meine Aufgabe.
Die S. und ich interagieren: Wenn ich laut werde, also anfangen zu brüllen, ist das das „Signal“, dass die S. sich konzentrieren.
Absurd. Es muss doch noch andere „Signale“ geben. Das ist nicht professionell. Ich muss mir etwas überlegen.

Atmosphäre in der Klasse

etwas ruhiger als gestern, Unterricht war möglich, konzentriertes Arbeiten war das aber nicht, einige S. reagieren genervt.

5. Reflexion der Ergebnisse des Praxiserkundungsprojekts und der Folgen für die professionelle Weiterentwicklung

- Besonders in der 1. Stunde hatte ich nicht immer die Aufmerksamkeit aller Schüler.
- Die Schüler merken sofort, schon in der 1. Stunde, dass etwas anders war als sonst.
- Einige Schüler ermahnten andere, doch ruhiger zu sein, damit sie mich verstehen können.
- In der 2. Stunde war es schon etwas ruhiger in der Klasse.
- Ich konnte fast so arbeiten, wie ich es mir für die Unterrichtseinheit vorgenommen hatte.
- Einige Schüler fragten vorsichtig, was mit mir los sei, ob es mir nicht so gut gehe usw.
- Ich stellte fest, dass es mir selbst gar nicht schwer fiel, nicht laut zu werden und dass ich meine Erkundung gelassen durchführen konnte. Es war ein gutes Gefühl, es den Schülern in diesen beiden Deutschstunden selbst zu überlassen, ob sie Arbeitsaufträge und Lösungen zu Übungen verstehen oder nicht, und einfach beobachten zu können, wie ich mich in diesen Unterrichtsstunden fühlte.

Die Beschäftigung mit den eigenen Vorbildern in DLL 1 hat mich zu einem Verhalten geführt, das mich selbst störte und das wirklich absurd ist. Durch mein PEP ist mir das noch klarer geworden.

Mein eigenes Verhalten in einem ersten Schritt zu verändern, fiel mir nicht schwer. Die Möglichkeiten, die ich habe, anders als sonst zu agieren, waren für mich klar; ich konnte sie selbstständig, ohne Unterstützung von Kollegen entwickeln.
Die Veränderung in meinem Verhalten war sofort sichtbar: ich fühlte mich selbst wohler, die Schüler reagierten auf mein Verhalten, ohne dass ich es erklären musste.
Natürlich weiß ich, dass ich die Möglichkeiten, die Aufmerksamkeit meiner Schüler zu binden, jetzt kontinuierlich erweitern muss.

ANLEITUNG ZUR ENTWICKLUNG VON FRAGEBÖGEN IN PRAXISERKUNDUNGSPROJEKTEN

1. Notieren Sie die Frage zu Ihrem Praxiserkundungsprojekt!

.....
.....
.....
.....
.....

2. Notieren Sie, was **genau** Sie mit Hilfe des Fragebogens herausfinden möchten:

- a) ...
- b) ...
- c) ...
- d) ...

3. Entwickeln Sie Fragen, die konkrete Antworten zu den Punkten bringen werden, zu denen Sie etwas wissen / erkunden möchten.

Legen Sie vor der Formulierung der Fragen fest,

- welche Punkte für Sie am wichtigsten sind / zu welchen Sie unbedingt etwas wissen möchten.

- wie viele Fragen die TN beantworten können, wie lang also ein Bogen sein darf / kann den die TN noch gut ausfüllen können?

- zu welchen Fragen/Punkten Sie welche Ergebnisse haben möchten (z.B. Zahlenwerte, für Sie vorhersehbare Antworten, nicht vorhersehbare Antworten, ja-/nein-Antworten usw.)?

- welche Punkte Sie eher in geschlossenen Fragen / in offenen Fragen abfragen möchten? Wie ist das Verhältnis von offenen/geschlossenen Fragen?

Prüfen Sie, nachdem Sie Ihre Fragen formuliert haben,

- ob mit jeder Frage wirklich nur ein Aspekt erfragt wird.

- ob jede Frage des Bogens exakt das misst, was Sie erkunden / erfahren möchten.

- ob es Fragen geben sollte, die die Antworten auf andere Fragen überprüfen.

- ob es Fragen im Bogen gibt, die (zu thematischen Gruppen) gebündelt werden können.

- ob die für Sie wichtigsten Fragen des Bogens im mittleren Drittel platziert sind.

- ob jede Frage einfach und gut nachvollziehbar formuliert ist.

- ob auch die Antwortskalen für die TN verständlich und neutral formuliert sind.

z.B.:

zu Häufigkeiten: nie – selten – manchmal – oft – immer

zur Intensität: gar nicht – kaum – mittelmäßig – ziemlich – sehr

zur Wahrscheinlichkeit: keinesfalls – wahrscheinlich nicht – vielleicht – ziemlich

wahrscheinlich – ganz sicher

zur Bewertung von Aussagen: völlig falsch – ziemlich falsch – unentschieden – ziemlich

richtig – völlig richtig

Ist es nötig, einen Hinweis / eine Instruktion zu geben, wenn Sie bei einer Frage mehr verlangen als ein einfaches Ankreuzen – wenn Sie also ein komplizierteres Antwortformat vorgeben?

- ob bei offenen Fragen genügend Platz zum Schreiben vorgesehen ist.

- ob der Fragebogen einen kurzen Text zur Information (Einleitung/Anleitung zum Ausfüllen usw.) der Zielgruppe enthalten muss.

- ob der Fragebogen unbedingt Fragen zu der befragten Person enthalten muss.

- ob Sie einen kurzen Dank dafür schreiben müssen, dass sich die angesprochenen Personen für die Bearbeitung Zeit nehmen?

3. Entscheiden Sie nun noch,

- in welcher Sprache die TN den Fragebogen am besten ausfüllen sollen / können.

- ob Sie den Fragebogen vorher überprüfen lassen sollten. Wenn ja, wer könnte das übernehmen?

- ob Sie die TN vorher darüber informieren, was genau Sie herausfinden möchten?
- wann ein geeigneter Zeitpunkt ist, um den Fragebogen ausfüllen zu lassen?
- ob die Situation des Ausfüllens für alle TN gleich und möglichst angenehm ist? Wenn eher nicht, überlegen Sie, wie Sie dies gewährleisten können.
- ob der Fragebogen anonym ausgefüllt werden soll? Wenn ja, halten Sie einen Kasten zum Einsammeln der Bögen bereit.

7. САМООЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ

PRAKTIKUMSNACHBEREITUNG

Wir stellen einige Materialien für Praktikumsnachbereitung dar, davon sind kreative Methoden, die bei der Selbstausswertung des Praktikums helfen können.

Meine Erfahrungen im

Probleme gab es...

Richtig schön war...

Atmosphäre während des Praktikums war ...

Kontakt habe ich bekommen zu...

Tätigkeiten, die ich gern ausgeführt habe...

Ich fand das Praktikum nützlich für...

Kenntnisse, die ich erworben habe...

Ungewohnt für mich war...

Mein/-e Praktikumsbetreuer/-in erwartete von mir...

Methoden für die Auswertung des Praktikums Stimmungsbarometer

Je nachdem, wie ihnen das Praktikum gefallen hat, ordnen sich die Schülerinnen mit Klebpunkten den entsprechenden Gesichtern zu.

⇒ liefert einen schnellen, ersten Überblick

Spitzer Stein – runder Stein

Es werden zwei Steine in die Gesprächsrunde gegeben: ein spitzer und ein runder Stein.

Die Schülerinnen berichten, wenn sie den spitzen Stein in die Hand nehmen, von ihren negativen Erfahrungen.

Nehmen sie den runden Stein in die Hand, berichten sie von ihren positiven Erfahrungen.

Vorher – nachher – jetzt

In die Mitte des Sitzkreises werden drei Stühle gestellt.

Nacheinander werden die Schülerinnen gebeten, sich auf den „vorher-“, „nachher“ - oder „jetzt - Stuhl“ zu setzen.

So entscheiden die Schülerinnen, ob sie von ihren Erwartungen **vor** dem Praktikum, ihren Erfahrungen **nach** dem Praktikum oder von ihren **jetzigen** Gedanken berichten möchten.

Stummes Schreibgespräch

Mehrere große Plakate, beschriftet mit jeweils einer Frage oder einem Impuls, werden auf Tischen ausgelegt.

Die Schülerinnen gehen um die Plakate herum und nehmen schriftlich Stellung. Die Antworten der Mitschülerinnen können schriftlich kommentiert werden.

Wichtig: Gespräche sind nicht erlaubt.

Beispiele: Praktikanten sind (k)eine Hilfe im Betrieb!

Wäre dies der richtige Beruf für mich? Warum?

Was hat mir an diesem Beruf besonders gefallen?

Was hat mir an diesem Beruf nicht gefallen?

Volltreffer

Die Schülerinnen werden gebeten, mit Pinwandsteckern die einzelnen Aspekte ihres Praktikums zu bewerten.

Wie beim Dartspiel liegt die beste Bewertung in der Mitte, die schlechteste im äußeren Ring.

Aufstiegsmöglichkeiten

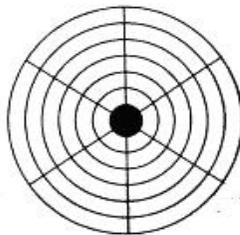
Spaß

Verdienst

**Hilfe für meine
Berufswahl**

**Körperliche
Anforderungen**

Geistige Anforderungen

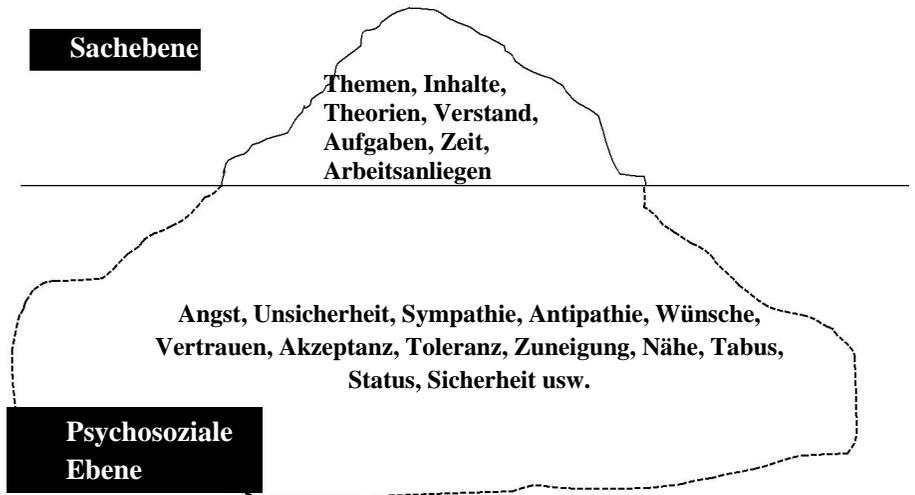

Eisberg

Sachebene: Die Beispiele dazu suchen die Schülerinnen selbst heraus, z.B. Dekubituspflege (fachliche Erklärung).

Psychosoziale Ebene: Empfindungen der Schülerinnen bei der Ausübung dieser Tätigkeit, z.B. Angst, Ekel.

Eisberg

REFLEXIONSBOGEN ZUM SCHULPRAKTIKUM

Art des Praktikums: _____

Lehrer/in: _____

Schule/Klasse: _____

Datum: _____

Unibetreuer/in: _____

Welche Lernprozesse (Fachkompetenz, Methodenkompetenz, Selbstkompetenz / eigene Lehrerpersönlichkeit) haben Sie in diesem Praktikum an sich wahrnehmen können?

1. Wie beurteilen Sie die Betreuung durch die Lehrerin/den Lehrer?

---

3. Wie beurteilen Sie die Betreuung durch den Dozenten der Hochschule?

---

4. Wie bewerten Sie zusammenfassend dieses Praktikum (nach Schulnoten)?

	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
Atmosphäre in der Gruppe						Lehrer/-in - Betreuung					
Klassensituation						Dozenten- Betreuung					
Schule						Fachdidaktischer Bezug					
Lernprozesse: L-Persönlichkeit						Schulpädagogischer Bezug					
Lernprozesse: Fachdidaktik/Methodik						Theorie/Praxis- Verknüpfung					
Das Praktikum hat meine Erwartungen erfüllt.											
Begründung:											

Das Praktikum hat mir Impulse für mein weiteres Studium gegeben.					
--	--	--	--	--	--

Begründung:

Das Praktikum hat mir in meiner Berufswahl weitergeholfen.					
--	--	--	--	--	--

Begründung:

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крецька Ю. А. Методичні рекомендації щодо організації процесу адаптації майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності засобами діяльності профільюючих кафедр. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2014. 76 с.

2. Методика і технологія. Сім платформ для створення тестів. URL : «Освіта.ua» <https://osvita.ua/school/method/technol/45747/>. (Дата звернення: 07.05.21).

3. Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителя німецької мови (видання 3-є, перероблене) / укл. Т. В. Боднарчук. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2016. 96 с.

4. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 30 травня 2018 р., протокол № 5. Введено в дію наказом ректора від 30.08.2018 р. № 62-ОД.

5. Практикум з методики викладання німецької мови у середніх навчальних закладах : посібник. Вид. 2-е. доп. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт. 2007. С. 85-88.

6. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова: навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б.,

Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за редакцією Ніколаєвої С. Ю. Ірпінь : Видавець Романенко Л. Л., 2016. 398 с.

7. Шмирко О. С. Методичні рекомендації щодо забезпечення професійного розвитку майбутніх учителів іноземної мови засобами професійного спрямування навчальних занять з фаху. м. Кам'янець-Подільський : «Каліграф», 2015. 44 с.

8. Anleitung zur Entwicklung von Fragebögen in Praxiserkundungsprojekten. *DLL*. Goethe-Institut, 2013. 2 S.

9. Anleitung zur Erkundung der eigenen Praxis mit Hilfe von Feldnotizen. *DLL*. Goethe-Institut, 2013. 2 S.

10. Aufgaben, Übungen, Interaktion / Funk H. u.a. Stuttgart, Ernst Klett Sprachen GmbH. 2017. 184 S.

11. Beispiel einer PEP-Dokumentation. *Handbuch DLL*. Goethe-Institut, 2013. 3 S.

12. Böhmann M., Schäfer-Munro R. Kursbuch Schulpraktikum: Unterrichtspraxis – Didaktisches Grundwissen – Trainingsbausteine (Beltz Pädagogik). Weinheim und Basel : Beltz Verlag. 2005. 238 S. .

13. Legutke M. *DLL – Zehn Schritte zum PEP*. Goethe-Institut, 2012. 2 S.

14. Materialien für die Praktikumsnachbereitung. URL : http://www.provinz.bz.it/bildungsfoerderung/downloads/Bsp_Praktikumsna_Pra_BBS_Hannover.pdf. (Abgerufen am: 10.10.20).

15. Materialien für die Praktikumsvorbereitung. URL : http://www.provinz.bz.it/bildungsfoerderung/downloads/Bsp_Praktikumsvorb_BBS_Hannover.pdf. (Abgerufen am: 02.10.20).

16. Schmyrko O. Materialien für die Berufspraxis. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Каліграф», 2017. 82 с.

17. Von einer offenen Frage zu einer kleinen feinen PEP-Frage. *DLL*. Goethe-Institut, 2013. 1 S.

**Олена Шмирко
Тетяна Калинюк
Тетяна Боднарчук
Юлія Крецька**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА
ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
(НІМЕЦЬКА МОВА)**

Підписано до друку 28.05.2021 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний
Гарнітура Times New Roman
Ум. друк. арк. 4,53.
Наклад 50 прим. Замовлення № 384.

Віддруковано згідно з наданим оригінал-макетом
ФОП Гордукова І. Є.
Згідно з виписки з ЄДРПОУ від 10.06.2015 р.
м. Кам'янець-Подільський, вул. Привокзальна, 20
тел. 038 494 22 50, drukruta@ukr.net